

POSTANOWIENIE

Dnia 27 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Kala

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 27 października 2023 r.

sprawy Ł. K.,

co do którego umorzono postępowanie przygotowawcze w sprawie o czyn z art. 158 § 1 k.k.

z powodu kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego – na niekorzyść od postanowienia Sądu Rejonowego w B.

z dnia 31 marca 2022 r., sygn. akt III Kp 113/22

zmieniającego postanowienie prokuratora Prokuratury Rejonowej B. – P. w B.

z dnia 17 grudnia 2021 r., sygn. akt PR 2 Ds. 1148.2020

postanowił

uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę przekazać Sądowi Rejonowemu w B. do ponownego rozpoznania.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 28 czerwca 2021 r. (data zatwierdzenia prokuratorskiego), sygn. akt PR 2 Ds. [...], prokurator Prokuratury Rejonowej B. – P. umorzył dochodzenie w stosunku do Ł. K., podejrzanego o czyn z art. 158 § 1 k.k. (k. 251 – 253).

Wnioskiem z dnia 9 grudnia 2021 r., obrońca Ł. K. zwrócił się o zasądzenie na rzecz jego klienta kwoty 5.535,00 zł tytułem zwrotu kosztów poniesionych w związku z reprezentacją przez obrońcę z wyboru w postępowaniu

przygotowawczym. Do wniosku zostały dołączone kopie paragonów fiskalnych opiewających na wskazaną wyżej kwotę (k. 262 – 263).

Postanowieniem z dnia 17 grudnia 2021 r., sygn. akt PR 2 Ds. [...] prokurator Prokuratury Rejonowej B. – P. w B., przyznał od Skarbu Państwa „na rzecz podejrzanego Ł. K. kwotę 360 zł tytułem zwrotu kosztów wyłożonego wynagrodzenia obrońcy za obronę w niniejszej sprawie” (k. 264).

Od ww. postanowienia obrońca wywiódł zażalenie, w którym zaskarżył to orzeczenie „w części dotyczącej przyznania od Skarbu Państwa na rzecz Ł. K. zwrotu kosztów wyłożonego wynagrodzenia obrońcy” podnosząc zarzut naruszenia przepisów postępowania, to jest przepisów art. 632 pkt 2 k.p.k., przez jego nieprawidłowe zastosowanie, polegające na przyjęciu, że w razie uniewinnienia oskarżonego lub umorzenia postępowania Skarb Państwa ponosi koszty procesu, do których nie zalicza się całości poniesionej opłaty za czynności adwokackie, co miało istotny wpływ na treść orzeczenia.

Podnosząc powyższy zarzut skarżący wniósł o uchylenie postanowienia oraz przyznanie Ł. K. od Skarbu Państwa zwrotu kosztów poniesionych tytułem wynagrodzenia obrońcy w sprawie w kwocie 5.535,00 zł (k. 268 – 273).

Postanowieniem z dnia 4 marca 2023 r., sygn. akt 3006 – 4. Dsn. [...], prokurator Prokuratury Okręgowej w B. postanowił zażalenia nie uwzględnić i skierować je do rozpoznania do Sądu Rejonowego w B. (k. 275 – 277).

Postanowieniem z dnia 31 marca 2022 r., sygn. akt III Kp 113/22, Sąd Rejonowy w B. postanowił na podstawie art. 626a k.p.k. w zw. z art. 437 § 1 k.p.k. uwzględnić zażalenie i zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że na podstawie art. 632 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 616 § 1 pkt 2 k.p.k. zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz Ł. K. kwotę 5.535,00 (pięć tysięcy pięćset trzydzieści pięć) złotych tytułem uzasadnionych wydatków strony związanych z ustanowieniem jednego obrońcy - adw. A. D.

Od powyższego postanowienia kasację (na niekorzyść) wywiódł Prokurator Generalny, który zaskarżył je w całości zarzucając mu rażące i mające istotny

wpływ na treść postanowienia naruszenie przepisów prawa procesowego - art. 632 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 616 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z § 15 ust. 1, 2 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800) poprzez błędną ich interpretację, skutkującą niezasadnym uznaniem, iż w sprawie Ł. K., wobec którego prawomocnie umorzono postępowanie na etapie dochodzenia, przepisy rozporządzenia jw. nie mogą stanowić podstawy ustalenia wysokości należnego podejrzanemu zwrotu od Skarbu Państwa kosztów z tytułu ustanowienia obrońcy i w efekcie niezasadnym zasądzeniem na jego rzecz opłaty w pełnej wysokości wynikającej z umowy cywilnoprawnej zawartej z adwokatem, tj. kwoty 5.535,00 zł, która zdecydowanie przewyższa zarówno stawkę minimalną wynoszącą 360 zł, jak i jej sześciokrotność.

Podnosząc powyższy zarzut, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia Sądu Rejonowego w B. i przekazanie sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się oczywiście zasadna.

Skarżący ma bowiem rację wskazując, że Sąd Rejonowy dokonał błędnej wykładni przepisów wyeksponowanych w kasacji a w szczególności przepisów § 15 ust. 1 - 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (t.j. Dz.U.2023, poz. 1964).

Zgodnie z § 15 ust. 1 powołanego rozporządzenia *opłaty stanowiące podstawę zasądzania kosztów zastępstwa prawnego i kosztów adwokackich ustala się z uwzględnieniem stawek minimalnych określonych w rozdziałach 2-4. W myśl zaś § 16 tego aktu wniosek o zasądzenie kosztów zastępstwa prawnego i kosztów adwokackich może zawierać oświadczenie o wysokości kosztów obciążających stronę z tytułu wynagrodzenia adwokata. W braku takiego oświadczenia, opłatę ustala się w wysokości odpowiadającej stawce minimalnej, chyba że okoliczności określone w § 15 ust. 3 przemawiają za innym jej ustaleniem. Z treści ostatnio powołanej regulacji nie należy jednak wyciągać wniosku, że kwota wynikająca ze*

wspomnianego wyżej oświadczenia wyznacza wysokość należności, jaką sąd powinien przyznać z tytułu kosztów zastępstwa prawnego i kosztów adwokackich osobie, która wspomniane koszty poniosła. Powyższe nie wynika również z przywołanych przez sąd przepisów art. 632 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 616 § 1 pkt 2 k.p.k. Sytuacja kształtuje się w tym zakresie diametralnie odmiennie. I choć sądy nie zajmują jednolitego stanowiska w przedmiocie tego, czy organ procesowy może ingerować w wysokość kwot wynikających z umowy za czynności adwokackie, o ile nie przekraczają one granic wyznaczonych treścią przepisów ww. rozporządzenia, o tyle są zgodne co do tego, że organ ten nie może zasądzać z tytułu zastępstwa prawnego kwot przekraczających te granice (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2018 r., V KK 130/18, postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 11 kwietnia 2019 r., II AKz 171/19).

W powyższym kontekście warto przywołać trafny pogląd, wyrażany w orzecznictwie jeszcze przed opublikowaniem wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 października 2023 r. w sprawie SK 105/20 (Dz.U. z dnia 13 października 2023 r., poz. 2208), zgodnie z którym *opłatę stanowiącą podstawę zasądzenia kosztów zastępstwa prawnego i kosztów adwokackich w sprawach niewymagających przeprowadzenia rozprawy ustala się w wysokości równej stawce minimalnej, choćby umowa zawarta przez stronę z adwokatem ustalała ją w wysokości przewyższającej przewidzianą dla danej kategorii spraw stawkę minimalną. W tym zakresie przepis § 15 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie w sposób bezwzględny określa górną granicę wchodzących w skład kosztów procesu uzasadnionych wydatków stron z tytułu ustanowienia obrońcy lub pełnomocnictwa* (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 2021 r., IV KK 42/21 i z dnia 29 września 2020 r., III KK 36/20). W orzecznictwie Sądu Najwyższego wypowiedzany jest również trafny pogląd (wyrażany na gruncie § 15 ust. 3 ww. rozporządzenia), że w przypadku spraw wymagających przeprowadzenia rozprawy, maksymalna wysokość należności z tytułu kosztów zastępstwa prawnego i kosztów adwokackich, niezależnie od kwoty wynikającej umowy, nie może przekroczyć sześciokrotności stawki minimalnej (zob. wyrok Sądu

Najwyższego z dnia 19 maja 2022 r., IV KK 477/20, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2020 r., III KK 36/20).

Ostatnio powołanej regulacji, wbrew temu co stwierdził Sąd Rejonowy, nie można pomijać przy podejmowaniu decyzji o przyznaniu kwoty tytułem zastępstwa prawnego i kosztów adwokackich w sprawach niewymagających przeprowadzenia rozprawy. Skoro bowiem wysokość opłat w sprawach wymagających przeprowadzenia rozprawy (co do zasady bardziej skomplikowanych i tym samym wymagających większego nakładu pracy) nie może przekraczać sześciokrotności stawki minimalnej, to tym bardziej granicy tej nie może przekraczać opłata z tytułu czynności adwokackich w sprawach niewymagających przeprowadzenia rozprawy. Należy przy tym zauważyć, że odwołanie się do wskazanego wyżej wnioskovania *a fortiori*, po wydaniu przez Trybunał Konstytucyjny wyroku z dnia 4 października 2023 r., SK 105/20, w którym stwierdzono, że *§ 15 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2023 r. poz. 1964) jest niezgodny z art. 2 w związku z art. 32 ust. 1 i art. 42 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, nie tylko jest uprawnione, ale znaczenie tego wnioskovania wręcz uległo wzmocnieniu. Skoro bowiem utracił moc przepis, który wprost wskazywał, że *opłatę w sprawach niewymagających przeprowadzenia rozprawy ustala się w wysokości równej stawce minimalnej*, wysokość należności z tytułu kosztów zastępstwa prawnego i kosztów adwokackich, w tego rodzaju sprawach, trzeba ustalać odwołując się do pozostałych przepisów niniejszego rozporządzenia.

W tym stanie rzeczy, pomimo zmiany stanu prawnego wywołanego wydaniem przez Trybunał Konstytucyjny dnia 4 października 2023 r. powołanego wyżej judykatu, kasację wywiedzioną w niniejszej sprawie należy uznać za w pełni zasadną. Przyznana przez Sąd Rejonowy kwota 5.535,00 zł, co trafnie zauważył autor kasacji, zdecydowanie przekraczała sześciokrotność stawki minimalnej wynoszącej w tym przypadku kwotę 360 zł (§ 11 ust. 1 pkt 1 powołanego wyżej rozporządzenia).

Kierując się powyższą argumentacją, Sąd Najwyższy, uwzględnivszy kasację Prokuratora Generalnego na posiedzeniu przeprowadzonym w trybie art.

535 § 5 k.p.k., uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w B. do ponownego rozpoznania.

W postępowaniu ponownym Sąd Rejonowy, mając na uwadze powyższe wskazania, raz jeszcze przeprowadzi kontrolę zażaleniową zaskarżonego postanowienia, a następnie wyda orzeczenie, które należycie uzasadni.

(M.K.)

[ms]